

Організаційно-економічний механізм поводження з твердими побутовими відходами

Баранченко Є.О., асистент, **Валюх Н.С.**, студентка
Сумський державний університет (м. Суми, Україна)

Проблематика навколишнього природного середовища все більше привертає увагу науковців, бізнесу та широкого загалу, як в Україні, так і у всьому світі [1]. Зважаючи на те, що природне середовище є невід'ємним компонентом життя кожної людини, врахування екологічного елементу наряду з економічними та соціальними аспектами є основою для сталого розвитку [2].

Життєдіяльність людини пов'язана зі створенням різних побічних продуктів, які можуть бути розцінені як ті, що не мають ніякої користі або ж навіть такі, що негативно впливають на екологічну ситуацію та розглядаються науковцями, як відходи [2,3]. Так на транснаціональному рівні, збільшення кількості твердих побутових відходів (ТПВ) зумовлюється здебільшого зростанням доходів, більш інтенсивним застосуванням пакувальних матеріалів та товарів одноразового використання [4]. Тому виклик кидається насамперед системі поводження з відходами.

В Україні ж протягом останніх двох десятиліть наряду зі зменшенням населення (скорочення на понад п'ять мільйонів чоловік), кількість побутового сміття не тільки не зменшується, але, навпаки, продовжує збільшуватися і, як результат, накопичується. Департамент екологічної безпеки Міністерства екології та охорони навколишнього середовища оцінює концентрацію в Україні всіх видів відходів в обсязі близько 35 млрд. тон, причому 2,6 млрд. тон є високотоксичними, що виводить Україну на перше місце у світі за кількістю сміття на душу населення.

Небажаність зросту кількості відходів зумовлюється рядом чинників. По-перше, це неефективне використання ресурсів, а по-друге, забруднення через невідповідне поводження з відходами, наприклад, закопування або ж спалювання. Серед можливих варіантів утилізації відходів можна виділити декілька найпоширеніших: роздільне сортування сміття, утилізація ТПВ та будівельного брухту (газифікування) і спалювання.

Нагальним є проведення техніко-економічних розрахунків та подальше обґрунтування впровадження сміттєпереробних комплексів та застосування цілеспрямованих заходів та економічних інструментів в Україні. Адже за рахунок використання відходів у якості вторинних матеріальних ресурсів можна вирішити ряд таких важливих задач як економія сировини, запобігання забруднення водойм, ґрунту і повітряного басейну, збільшення обсягів виробництва деталей і виробів, освоєння випуску нових для підприємств товарів.

ТПВ є альтернативою паливним ресурсам. Так щороку центри з утилізації відходів дозволяють країнам Європи отримувати економію у вигляді зменшеного споживання газу та нафти. З іншого боку широке впровадження газогенераторних технологій (піролізу ТПВ) також дозволяє очистити значні території від ТПВ й утилізувати останні з метою отримання енергії. Екологічні та соціальні вигоди від повторного використання включають зменшення попиту на нову продукцію і зниження використання сировини; зменшення кількості чистої води та електроенергії для виробництва; зниження кількості відходів на звалищах [5,6].

Цілеспрямована політика держави має бути направлена, перш за все, на уникнення або ж мінімізацію утворення ТПВ [7], що в свою чергу має бути зумовлене використанням та застосуванням на практиці таких економічних інструментів:

– Схема «Платиш стільки, скільки викидаєш». Даний підхід передбачає оплату послуг компаній, що займаються вивезенням та утилізацією відходів, відповідно до ваги відходів.

– Встановлення податків з фіксованою ставкою на захоронення, утилізацію та/або транспортування відходів.

– «Товарні сертифікати». Якщо той чи інший споживач виробляє меншу кількість відходів, він може продати свою квоту іншим споживачам.

1. Кухар В.П. Модели устойчивого производства, потребления и обращения с отходами. Выпуск №2 / Под редакцией Л.Г. Мельника, В.В. Сабадаша. Сумы: «Университетская книга», 2005. – С. 301-323.

2. Боровик Г.О. Управління переробкою твердих відходів в Європі // Вісник СумДУ. Серія Економіка. – №6 (52). – 2003. – С. 70-74.

3. Левченко М.В. Тверді побутові відходи – проблеми, пов'язані з ними, та шляхи їх вирішення (у місті Київ) / М.В. Левченко // Екологія довкілля та безпека життєдіяльності. – №3. – 2007. – С. 35-41.

4. OECD (2002) Household energy and water consumption and waste generation: trends, environmental impacts and policy responses, OECD, Paris.

5. Шевченко Т.И. Оценка эффективности восстановления ресурсов из отходов // Механизм регулирования экономики. – 2009. – №2. – С. 176-184.

5. Шевченко Т.И. Причины неэффективности и направления совершенствования системы управления отходами в Украине // Механизм регулирования экономики. – 2010. – №1. – С. 205-216.

7. Харичков С.К. Інструменти фінансування у сфері поводження з твердими промисловими відходами / С.К. Харичков, О.Р. Губанова, О.В. Загорій // Економіка України. – №7. – 2005. – С. 82-88.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. — Суми : СумДУ, 2013. — Т.2. — С. 28-30.

